

”Det ska vara en cowboy”

Vilda Västern som motiv inom svensk populärkultur

Anders N. Nilsson

Etnologi B, 30 högskolepoäng
Uppsats 7,5 högskolepoäng
Vt 2011
Handledare: Billy Ehn

Innehållsförteckning

Introduktion	3
<i>Kulturella hierarkier</i>	3
<i>Amerikanisering</i>	3
Syfte och frågeställningar	4
Material och metod	5
Vilda Västern i amerikansk populärkultur	7
<i>Den historiska bakgrunden</i>	7
<i>Populärkulturell mytologisering av Vilda Västern</i>	7
<i>Västernmotivets uppgång och fall</i>	10
<i>Den negligerade svenska cowboyn</i>	11
Västernmotivets betydelse i svensk populärkultur över tiden	12
<i>Biograffilm</i>	12
<i>TV-serier</i>	13
<i>Seriemagasin</i>	13
<i>Populärmusik</i>	14
<i>Kulturformernas samverkan</i>	15
Försvenskade präriesångers innehåll	16
Slutdiskussion	16
<i>Pojkarnas kultur?</i>	16
<i>Varför västernmotivet slog</i>	18
Källor	19
<i>Tryckta källor</i>	19
<i>Internetkällor</i>	20
<i>E-post</i>	20
Figurer och tabeller	21

Introduktion

Kulturella hierarkier

Inom olika kulturformer som film, musik och litteratur har värdet eller kvalitén länge fastställts utifrån ett antal gradienter, vilka mer eller mindre antagits som självklara. Kultur producerad för vuxna anses som mer värdefull än den som riktas mot barn och ungdom. Den urbana kultursynen har hållits för mer högstående än den lantliga. Den importerade kulturen har som regel värderats lägre än den inhemska och därmed mer ”äkta”. Masskultur vars spridning förväntas alstra ekonomisk vinst har stämplats som kommersiell och mindre värd än de kulturformer vars praktik baseras på olika stipendiesystem. Även kvantiteten i sig har en negativ prägel till skillnad från det ovanliga och mer exklusivas högre plats på kulturstegen. Exempel på tillämpningen av dessa förment neutrala värdeskalor kan hämtas från de kriterier för musikalisk kvalitet som tillämpats av den svenska radions musikprogramansvariga, vilka inte väjt för begrepp som ”högre” och ”lägre” (Björnberg 1998:332 ff.). I Bourdieus anda har Mats Trondman (1994) analyserat kritiken av dansbandsmusiken och beskriver samtidigt en del av de sociala processer som de kulturella hierarkierna bygger på. Johan Fornäs (2004:142) har betonat skillnaden mellan det socialt och det kulturellt låga, med kopplingar till klass resp. smak.

De kulturella värdeskalorna utgör även en viktig grund för vilka kulturformer och genrer som är värda akademiska studier. Svensk musikforskning har med tiden utvidgats till att omfatta även former med rötter i amerikansk populärmusik, speciellt de former som har sitt ursprung i en afroamerikansk miljö, som jazz (se t ex Arvidsson 2011), blues och rock (se t ex Lilliestam 1998). Troligen är det så att forskarna som representanter för vit urban medelklass i sina ämnesval delvis styrs av smaken, som t ex höjer rockmusiken i förhållande till popen osv. En konsekvens av detta är att stora områden inom populärkulturen kvarstår som relativt utforskade. Ett exempel på detta återfinns i den periodvis mycket omfattande svenska importen av amerikansk populärkultur kopplad till Vilda Västern och cowboys.

Amerikanisering

Den svenska kulturimporten från USA tog fart redan under mellankrigstiden och har efter andra världskriget varit så omfattande att man talat om en amerikanisering (O'Dell 1997, Fornäs 2004). Det ensidiga utbytet har gjort att termen kulturimperialism använts flitigt, samtidigt som fenomenet kan ses som en del av en

mer allmän globalisering av populärkulturen. Amerikaniseringen kan negativt betraktat ses som en fara för den inhemska kulturens överlevnad, men kan även mer positivt ses som ett tillskott eller t o m en modernisering, som kan berika den svenska kulturen. Amerikaniseringen har haft ett brett genomslag inom såväl ungdomslitteratur, populärmusik, spelfilm som television. Synen på amerikaniseringen beror till stor del på om man väljer att se masskulturen som en kommersiell produkt som passivt konsumeras eller som ett material för en mer aktiv användning och omstöpning av användarna, vilka i det senare fallet som regel är ungdomar. Hur man betraktar amerikaniseringen är även något av en generationsfråga: ”Motståndet mot förändringar kommer främst från de äldre generationerna, och vi verkar fort glömma bort att det som en gång importerats, och då kanske var kontroversiellt, med tiden assimilerats och blivit en naturlig del av den egna kulturen.” (Lilliestam 1998:55).

Den amerikanska spelfilmen anses av många vara den företeelse som starkast bidragit till att exportera amerikansk kultur till andra länder, inte minst Sverige. Redan på 1920-talet var endast 3 % av långfilmerna som visades i Sverige inhemska, och av de utländska filmerna var hela 70 % amerikanska (Furhammar 2003:95). Spelfilmen var även en viktig kanal för överföringen av populärmusik (Malmström 1996:146 f.). Spelfilmen fick dock en stark konkurrent i televisionen, och den starka nedgången i antal biobesök i Sverige med start 1957 matchades av TV-apparaternas spridning till så gott som alla svenska hushåll under 1960-talets början (Furhammar 2003:249). De amerikanska TV-seriernas frammarsch i Sverige inleddes tidigt och tog ett stort språng framåt i och med de kommersiella kanalernas inträde på arenan med TV3 först ut 1987. Sedan mitten på 1980-talet har ca 70% av de fonogram som säljs i Sverige årligen varit importerade, huvudsakligen från USA (Lilliestam 1998:51).

Inflödet av amerikansk masskultur ökade markant efter andra världskriget, och ett av de stora motiv som härmed kom att bli bekant för många svenskar var Vilda Västern, dvs 1800-talets pionjärepok kopplad till den vita rasens expansion västerut.

Syfte och frågeställningar

Jag vill med denna uppsats påbörja en undersökning av västerntemats omfattning inom och betydelse för svensk populärkultur med tonvikt på 1950- och 60-talen, då intresset för Vilda Västern tycks ha vart som störst. De fyra områdena schlagermusik, seriemagasin, spelfilm och TV-serier studeras var för sig med tonvikt på en

kvantifiering av det svenska utbudet, och även med blick för formernas eventuella samverkan. Hur cowboyen och västernmiljön framställts i svenskproducerat material undersöks i ett urval sångers texter från 1950-talets första hälft. Några viktiga frågor kring Vilda Västern och svensk populärkultur som jag vill försöka besvara är:

- * Hur omfattande var intresset i Sverige?
- * När var intresset som störst?
- * Hur samspelade olika kulturformer?
- * Hur uppfattades och framställdes cowboyfiguren?
- * Vilka debatter fördes kring denna kulturimport?

Material och metod

Uppgifter om vilka TV-serier med västernprägel som sänts när i Sverige har hämtats främst från Sidén (1994). Viktiga kompletteringar har gjorts av Gittan Möller vid SVT Tittarservice. Uppgifter om de amerikanska originalserierna har hämtats främst från The Internet Movie Database, IMDB.

Utbudet av spelfilmer med västernprägel på svenska biografer har sammanställts mha Svensk Filmdatabas sökfunktion över årliga svenska filmpremiärer (urval: filmtyp = långfilm, nationalitet = alla). Jag har själv utifrån de listade originaltitlarna bedömt vilka filmer som tillhör västerngenren. Tveksamma fall har kontrollerats mot information i IMDB. Det kan noteras att dessa uppgifter ej kan ses som kompletta då Svensk Filmdatabas är en beståndsdatabas över Svenskt Filminstitutets (SF) eget innehav. Min förhoppning är att databasen saknar systematiska fel och därmed ändå kan ge ett relativt mått på hur antalet västernfilmer varierat över den studerade tidsperioden. Mer fullständiga uppgifter om filmutbudet i Sverige kan hittas i bokverket *Svensk filmografi* (Åhlander 1977-2000), vilket dock skulle kräva mer tid än vad som stått till mitt förfogande.

Den samlade svenska utgivningen av serietidningar finns listad på Seriesamlarnas hemsida. Förteckningen utgör främst en prisguide för de som samlar eller handlar med serietidningar. Mitt urval följer den befintliga genreindelningen ”Westernserier” och omfattar endast renodlade seriemagasin och ej album. Utifrån de utgivningsår som anges på hemsidan har jag räknat ut hur många olika serietidningar med västernprägel som gavs ut årligen under åren 1950-1990. Mina siffror avser alltså

antal periodiskt utkommande tidningstitlar per år och ej det totala antalet häften. Information saknas om upplagornas storlek.

Det svenska schlagerutbudet har studerats via fonogram och vishäften. Begreppet schlager använts här brett och omfattar flertalet populära grammofonartister vilka sjöng på svenska. Fonogramutgivningen var fram till slutet av 1950-talet baserad på 78-varvare, vars begränsade speltid endast tillät en sång på var sida. Uppgifter om svenska 78-varvare har hämtats från hemsidan ”78-or & film”. Skivorna finns där listade efter skivetikett och –nummer med uppgifter om artist och låttitel. Även om denna förteckning ej är fullständig är den relativt väl täckande. Mitt urval av inspelningar med sångtexter med västernprägel är baserat i första hand på låttitlarna. Uppgifterna från hemsidans förteckningar har kontrollerats mot Svensk Mediedatabas, SMDB, söktjänsten för Kungliga Bibliotekets audiovisuella samlingar. Via SMDB:s forskarservice har jag även kunnat beställa ett urval av inspelningar för avlyssning och nedskrivning av sångtexterna. Från och med slutet av 1950-talet kom 78-varvarna att ersättas av vinylskivor, huvudsakligen i form av singelskivor, EP och LP. Jag har här begränsat mig till 45-varvsskivor, dvs singel och EP-skivor, med två resp. fyra sånger per skiva som standard, vilka under den studerade perioden dominerade starkt över LP-formatet. Min huvudsakliga källa för västernpräglade sånger på 45-varvare är de svenska diskografier som finns på hemsidan Beautiful Records. Mitt urval täcker in de skivetiketter och serier som listas i Tabell 1, total 1649 skivor. Från detta antal bör dock dras bort instrumentala och utländska inspelningar samt enstaka utgivna nummer.

Svenska vishäften har studerats främst vid Dialekt-, Ortnamns- och Folkminnesarkivet i Umeå, DAUM. Genom en donation har DAUM fått hand om bl a en samling av vishäften från Bengt Martinsson, Luleå. Vid min genomgång av häftena har jag fotograferat av sidor med sångtexter kopplade till Vilda Västern och country & western, varefter de digitala bildfilerna mha OCR-mjukvara senare överförts till textfiler.

Jag hade från början tänkt behandla även pocketböcker med västernprägel men tvingades ge upp denna ambition då jag inte hittat någon bra översikt av den samlade utgivningen, vilken förefaller ha varit mycket omfattande ända sedan slutet av 1940-talet.

Vilda Västern i amerikansk populärkultur

Den historiska bakgrunden

”Vilda Västern” (eng. The Wild West) är ett amerikanskt begrepp som karakteriserar en del av livet i USA:s västra gränsland, ”The Frontier”, under koloniseringsperioden, från 1800-talets senare hälft. Geografiskt omfattar begreppet området väster om Mississippifloden. Främst har begreppet kopplats samman med kampen mellan lag och ordning å ena sidan och laglöshet och anarki å den andra. De vita kolonistörernas fördrivning av indianerna, de amerikanska urinnevånarna, är ett annat viktigt tema. Av de många publicerade historiska översikterna av denna period kan nämnas *Vilda Västern* (Genberg 1994).

Populärkulturens cowboyfigur bygger fritt på de beridna boskapsskötare som arbetade på de stora slätterna i sydvästra och västra USA under perioden från ca 1865 till ca 1900. Arbetet var hårt och slitsamt, vanligen enformigt, ofta farligt och alltid lågavlönat. Det bestod huvudsakligen i att hålla ordning på de väldiga boskapshjordar som strövade fritt på slätterna, att brännmärka kalvar och driva boskapen ofta mycket långa sträckor till järnvägsstationer och slakterier. Mot slutet av 1800-talet upphörde behovet av cowboys, framför allt på grund av det utbyggda järnvägsnätet. Av de många böcker som utger sig för att mer dokumentärt skildra cowboys som de verkligen var kan nämnas *Cowboy* (Slatta 2006), rikligt illustrerad med autentiska fotografier.

Populärkulturell mytologisering av Vilda Västern

”the Western has so little to do with an actual West that it might better be thought of as its own epitaph, written by an exuberant East encroaching on possibilities already foreclosed because represented in terms of a West that ‘no longer exists’, never did, never could.” (Mitchell 1966:6)

”The Frontier”, gränsen mellan det vilda och det civiliserade, och dess rörelse västerut utgör grunden för det amerikanska samhällets expansion och en grundsten för dess ideologiska överbyggnad. Denna fysiska gränslinje har genom ständiga associationer inom populärkulturen fördjupats och problematiserats, och via en rad olika metaforer tilldelats olika sociala och ideologiska dimensioner.

”between White civilization and Redskin savagery; between a corrupt metropolitan “east” and a rough but virtuous “west”; between tyrannical old proprietors (big ranchers) and new, progressive entrepreneurs (small ranchers, homesteaders); between the engorged wealth of industrial monopolies (railroads) and the hard-earned property of the citizen (farmers); between the undisciplined rapacity of frontier criminals and the lawman’s determination to establish order.” (Slotkin 1998:351)

Gränslinjen har även tolkats moraliskt till att åtskilja den maskulina våldskulturen från den kristna kulturen kopplad till kvinnan. Det är också en gräns mellan gammalt och nytt, där det gamla ses som välkänt, förtryckande och begränsande, medan väster om gränsen det nya framstår som frigörande, potentiellt rikt och mystiskt, och fullt av möjligheter.

Myterna om Vilda Västern formulerades och spreds först via litteraturen och kringresande föreställningar, varav den mest kända var Buffalo Bills *Wild West Show*. James Fennimore Coopers stilbildande indianromaner från början av 1800-talet, varav den mest kända torde vara *The Last of the Mohicans* från 1826, kom mot slutet av 1800-talet att ersättas av mer industriellt framställda ”dime novels”, vilka spreds i jätteupplagor och utgjorde en form av sensationslitteratur med fria kopplingar till västerns historiska figurer och händelser (Smith 1971). Med tiden kom äventyrsberättelsernas hjälte att skifta från en äldre trapper till yngre och stiligare män. Viktiga stilbildande romaner var bl a *The Virginian* av Owen Wister från 1902 och *Riders of the Purple Sage* av Zane Grey från 1912. Vidare kom helt fiktiva hjältar som t ex Buck Taylor och Deadwood Dick att ersättas av verkliga förebilder som Buffalo Bill. Fiktionen kom därmed att tilldelas ett biografiskt sken. De cowboys som fick inta hjälterollen i dessa berättelser hade som regel inget med nötkreatur att göra utan ägnade sig främst åt att bekämpa indianer, mexikaner och banditer av olika slag. (Smith 1971:111)

Västern förelåg alltså redan i mytologiserad form när filmen tog sig an den med start i *The Great Train Robbery* från 1903. Under stumfilmsepoken blev västernfilmerna mycket populära under 1920-talets ekonomiska uppgång, men kort efter övergången till talfilm i samband med den stora depressionen kom genren att förflyttas till filmens bakgård i nästan ett helt decennium (Slotkin 1998:255). De B-filmer med västernmotiv som producerades under 1930-talet ingick ofta i serier av filmer med samma hjältar, som t ex Gene Autry, Hopalong Cassidy och Ken Maynard, och med små variationer i den formelmässiga handlingen. B-filmerna kan

sägas utgöra filmens motsvarighet till litteraturens ”dime novels”, och blandade ofta historiska och moderna fenomen helt fritt. ”Sjungande cowboys” var ett återkommande inslag i denna typ av filmer och många av filmhjältarna var även mycket populära som sångare. Tillsammans skapade Hollywood och Tin Pan Alley mängder av populära sånger med koppling till Vilda Västern (Kingsbury 2004:115 f.).

Västerntemats återkomst bland A-filmerna, som inleddes i slutet av 1930-talet och i grova drag kom att bestå fram till 1970-talet, har kopplats till ett behov av att knyta an till USA:s heroiska förflutna i samband med såväl den ekonomiska reformpolitikens ”New Deal” som kampen mot fascismen (Slotkin 1998:286 f.). Den nya vågen av påkostade västernfilmer dominerades till en början av filmer som skildrade viktiga historiska händelser, som t ex den transkontinentala järnvägens tillkomst, eller förbrytarlegender som Jesse James. Det kalla krigets början 1948 kom att inleda västernfilmens guldålder, med nästan 50 nya filmer årligen under 1950-talets mitt, vilket var upp till en tredjedel av alla filmer som producerades.

”Not unlike medieval morality plays, the Western tests a hero, often against great odds, and he meets the challenge and rights the wrong. In the 1950s and ‘60s, this guarantee that good would prevail fit well with the Cold War worldview of good versus evil.” (Slatta 2006:191)

Indiankrigen kom att spela en viktig roll i många filmer med fokus på kavalleriet, ofta med tydlig koppling till kalla krigets svartvita rolluppdelning i goda och onda. I många filmer skildrades och problematiserades den ensamma mästerns tillvaro som en kombination av makt och utsatthet, oavsett om han var prisjägare, bandit eller sheriff. Bland de mest framgångsrika filmerna av detta slag återfinns *Sheriffen (High Noon)* från 1952 med Gary Cooper i huvudrollen. Filmens huvudsakliga budskap är att försvaret av civilisationen framstår som viktigare än de demokratiska processernas uppehållande eller att ”the only effective instrument for constructive historical action is a gun in the hands of the right man.” (Slotkin 1998:396) Filmen har även setts som en kommentar till McCarthy-tidens kommunistjakt bland de som jobbade inom filmindustrin.

Västernfilm utgjorde redan från slutet av 1940-talet en stor del av TV-utbudet i USA. Det var i stort sett de gamla cowboystjärnorna från de tidigare biograffilmerna av B-karaktär som nu dök upp på TV-skärmarna, t ex Gene Autry, Hopalong Cassidy, Roy Rogers och Tom Mix. Det 25-tal västernserier som visades i amerikansk TV fram

till mitten av 1950-talet med start 1949 riktade sig främst till en yngre publik och kom som regel aldrig att importeras till Sverige (se MacDonald 1987:35 f. för lista). Disneys TV-filmserie om Davy Crockett blev en oerhörd ekonomisk framgång och rena hysterin i USA, och visades delvis på bio i Sverige 1956. Under 1950-talets senare hälft kom i USA de mer ungdomsinriktade västernserierna på TV att ersättas av en mångfald av serier riktade till vuxna (MacDonald 1987:58). Innehållsmässigt förändrades serierna från action och äventyr till mer av drama med mer psykologiskt komplexa och trovärdiga roller. Serierna blev även våldsammare och fick en mer sofistikerad handling.

”the adult-oriented Western was a propitious genre in which to blend dramatic conflict, human insight, outdoor beauty, and subtle moralizing. But action did not disappear in the adult format. There continued to be brawls, shootouts, and quick-draw challenges to frontier manhood. The emphasis now, however, was upon fuller characterization and maturity of story line.”
(MacDonald 1987:50)

En av de mest framgångsrika serierna i den nya inriktningen var *Guns smoke* med sheriffen Matt Dillon i Dodge City, som i USA kom att visas i totalt 640 avsnitt mellan 1955 och 1975. Det massiva utbudet av vuxeninriktade västernserier i USA matchades av höga tittarsiffror och genren toppade popularitetslistorna under ett flertal år med kulmen kring 1959, ett år då hela 28 serier visades, i sammanlagd tid motsvarande ca 450 långfilmer (MacDonald 1987:57, Mitchell 1996:310). Även om flertalet serier hade en uttalad inriktning mot en vuxen publik, sågs de troligen även av barn och ungdom i stor utsträckning, och siffror från USA visar bl a att *Bonanzas* publik under 1961 till 35 % var 17 år eller yngre (MacDonald 1987:67).

Västernmotivets uppgång och fall

Ställd inför en omfattande kritik av TV-våldet i USA, ofta särskilt explicit i västernserierna, kom seriernas innehåll att från mitten av 1960-talet gradvis att förändras till ”familjewesterns” med exempel som *Den stora dalen*, *Familjen Macahan* och *High Chaparral*. Våldet kom att tonas ner och serierna fick mer en prägel av familjeunderhållning, samtidigt som genren som helhet minskade i popularitet. Även om den tidigare serien om *Bröderna Cartwright* även den utgick

från en familj, skiljde den sig från den nya typen av serier genom sitt mer begränsade kvinnliga inslag.

Från slutet av 1960-talet kom TV:s västernserier att tappa i popularitet i USA varvid utbudet skars ner kraftigt och nyproduktionen gick mer eller mindre i stå. Enligt MacDonald (1987) kan den minskade populariteten kopplas till det förändrade samhällsklimatet med ifrågasättande av de värden som västerngenren byggde på. I skuggan av vietnamkriget och kampen för afroamerikanernas rättigheter kunde inte en förenklad syn på lag, ordning och moral längre framstå som trovärdig. Det kalla krigets förenklade syn på skurkar och hjältar kunde inte längre hållas vid liv. Västernseriernas schablonmässiga behandling av kvinnor och etiska minoriteter blev snabbt otidsenlig. MacDonald (1987:88) sammanfattar västernseriernas brist på kulturell signifikans på följande sätt:

”Its inner qualities are no longer acceptable to the audience. Its mystique and symbolism are questioned. Its messages are incongruent with contemporary social realities. Its stories are unwelcome. Its politics are controversial.”

För spelfilmen sammanföll den drastiska nedgången under 1970-talets början med avvecklingen av vietnamkriget. Trots att en rad ”alternativa” västernfilmer producerades, som bl a skildrade indianer, svarta och kvinnor på för genren helt nya sätt, kom andra mer urbana genrer dominerade av agenter och poliser att ta över rollen som huvudarena för bearbetning av de nationella myterna. Även om våldet förblev centralt i filmens värld var det inte längre kopplat till den historiska myten om expansionen västerut. (Slotkin 1998:633)

Den negligerade svenska cowboyn

Förmedlingen till Sverige av amerikansk populärkultur knuten till myterna om Vilda Västern förblev ganska blygsam fram till efter andra världskrigets slut. USA:s framgångsrika deltagande i kriget i Europa bidrog då starkt till det ökade inflödet av amerikansk populärkultur fr a inom musik och film. Den lättare underhållningsmusiken hade på 1940-talet en undanträngd roll i svensk radios programutbud, men trots detta förekom en del cowboysånger, fr a i programserien *Den amerikanska visboken* med artisterna Lisbeth Bodin och Henry Lindblom. Även de musicerande ungdomarna i *Vårat gäng* hade tidigt västerninslag i sina

framträdanden med figurer som Knallpulver-Jack och Arizona-Mary (Paddock & Perne 1943). Importen av westernfilmer från USA ökade stadigt efter kriget för att verkligen skjuta fart under 1950-talet med klassiska filmer som *Sheriffen (High Noon)* 1952 och *Främlingen (Shane)* 1953. Skådespelare som Gary Cooper, Alan Ladd, Randolph Scott och John Wayne nådde via filmer av detta slag stor popularitet i Sverige. Inom svensk schlagermusik förekom cowboys i många sånger, särskilt under 1950-talet och ofta på ett lite naivt och barnsligt sätt med sångtitlar som ”Pappas lille cowboy” och ”Jag ville bli en cowboys flicka”. Västernintresset stegrades ytterligare när svensk TV 1959 började sända serier som *Bröderna Cartwright*, vilka nådde en stor popularitet. Även tecknade seriehäften som *Cowboy* och *Prärieserier* med start 1951 respektive 1953 hjälpte till att popularisera cowboyn och Vilda Västern för en svensk publik.

Andra former av amerikansk kultur som kom till Sverige under samma tidsperiod, som t ex jazz- och rockmusiken, har dokumenterats i skrift tämligen utförligt (se t ex Brolinson & Larsen 1984 resp. Fornäs 2004). Troligen pga sin låga status i svensk kulturhierarki och mer folkliga anknytning har dock importen av västernkulturen behandlats mycket styvmoderligt inom svensk populärkulturforskning. Jag har inte lyckats hitta någon akademisk studie helt tillägnad den svenska vurnen för Vilda Västern under 1950- och 60-talen. En kunskapslucka som jag med denna uppsats vill teckna konturerna av.

Västernmotivets betydelse i svensk populärkultur över tiden

Biografilm

”Taskiga amerikanska kofösarsagor var ju vårt stora intresse.” (Claesson 2000:130)

Svensk bio kulminerade på 1950-talet då Sverige med sina 2 500 biografier var störst i Europa. Under toppåret 1956 registrerades i Sverige 80 miljoner biobesök, och enligt Carina Sjöholm (2003) sammanföll det stora biointresset med att filmtittandet utvecklades till en ungdomsföreteelse. Genom konkurrens med televisionen kom antalet biobesök emellertid att halveras till 1963 (Sjöholm 2003:12). Nedgången fortsatte och gick under 1990-talet under 20 miljoner årliga besökare, i hård konkurrens från bl a försäljning och uthyrning av videofilm. Biograferna utgjorde fr a

under 1950-talet en viktig förmedlare av modern ungdomskultur från USA, i kontrast till den statligt styrda och uppfostrande svenska radion.

Det årliga antalet västernfilmer som hade premiär på svenska biografier ökade kraftigt på 1950-talet med de högsta värdena 1955-1960 och 1965-1970 (Fig. 1). Medan den första perioden helt domineras av amerikanska filmer visades under den andra perioden även en stor andel italienska s k spagettiwesterns. Vid sidan av de premiärer som finns med i Svensk Filmdatabas visades ett stort antal B-västernfilmer från 1930- och 40-talen som matiné för en yngre publik på landets biografier. Matinévisningarna kom dock snabbt att minska i omfattning när TV-tittandet tog över. Att biofilmerna tidigt kom att sprida intresset för Vilda Västern framgår bl a av följande sångrader från *Vårat gäng* i början av 1940-talet (Paddock & Perne 1943:55): ”Indianer och vita vi sett, uppå bio från sju och till nio. Dom på vår fantasi har satt sprätt, så därför löste vi en biljett.”

TV-serier

De första reguljära svenska TV-sändningarna gjordes 1956, TV2 startade 1968, och färg-TV infördes 1970. Sammanlagt 28 TV-serier med västernprägel har kunnat beläggas som visades i Sverige (Tab. 2), som regel i ett mycket lägre antal avsnitt än vad som producerats totalt. Då uppgifterna om vilka serier som visats när är ofullständiga låter sig omfattningens tidsmässiga variation ej kvantifieras. Serien *Gunsmoke*, som i USA var en riktig långkörare, visades endast sporadiskt i svensk TV, som istället satsade på *Bonanza* under det svenska namnet *Bröderna Cartwright*, vilken här visades mer eller mindre kontinuerligt mellan 1959 och 1967. Frågan om USA-importerna blev mer brännande när amerikanska västernserier, däribland *Bröderna Cartwright* började sändas vid 1950-talets slut och blåste nytt liv i debatten om våld och filmpåverkan. Debatten fick näring bl a av det s k Kungälvsdramat varvid en 17-årig yngling skjutit skarpt med pistol på en skoldans. Gärningsmannens beundran av *Bröderna Cartwright* och andra västernhjältar slogs upp stort i kvällspressen (Nordmark 1999:193 f.). Senare populära serier som *Familjen Macahan* och *High Chaparral* tycks inte ha initierat några debatter om TV-våld.

Seriemagasin

Den svenska utgivningen av seriemagasin med västernkaraktär nådde en första topp 1953 (Fig. 2), och Peterson (1974:28) återger en uppgift från Nils Bejerot att det 1954

i Sverige såldes totalt 37,5 miljoner seriehäften till ett värde av 18 miljoner kronor. Efter en kortare svacka ökade åter utgivningen 1960 för att under slutet av 1960-talet påbörja en långsam nedgång fram till denna typ av seriemagasins totala utplåning under 1990-talet i och med nedläggningen av tidningen *Westernserier* som startades 1976. De båda tidningarna *Cowboy* och *Tomahawk*, vilka båda startade 1951, blev riktiga långkörare med 22 resp. 34 års sammanlagd utgivning. Förutom de rena västerntidningarna, vilka min kvantifiering begränsats till, förekom många blandade tidningar, och t ex gick serien ”Hopalong Cassidy” från början i tidningen *Fantomen*.

Den debatt om serievåldet som blommade upp i Sverige under mitten av 1950-talet i kölvattnet av en mer omfattande debatt i USA har summerats av Peterson (1974:34 ff.). Serierna kritiserades dels för sin undermålighet i förhållande till den traditionella litteraturen, dels för sin förråande verkan genom de många våldsinslagen.

Populärmusik

Antalet sånger med västerntema utgivna på 78-varvare var i Sverige relativt lågt fram till slutet av 1940-talet, varefter en kraftig ökning ägde rum fram till toppåret 1953 med 24 sånger (Fig. 3). Antalet sjönk därefter snabbt i samband med att 78-varvarna kom att ersättas av 45 varvs vinylskivor. De senares innehåll inom ett urval etiketter och serier (Tab. 1) tyder på en snabbt minskande andel cowboysånger med toppnoteringen sex sånger 1957 och därefter 0-4 sånger årligen fram till 1967. Under perioden 1962-1996 förekom totalt 2209 inspelningar på svensktoppen. Av dessa hade endast fem inspelningar, motsvarande 0,2 %, en titel med koppling till Vilda Västern (Gurell, 1996): ”Akta dig för indianerna” (Gunnar Wiklund, 1963), ”Ge mig en cowboy till man” (Lil Malmqvist, 1963), ”Hallå du gamle indian” (Jiggs & Yngve Forsells, 1973), ”Jingle-jangle-jingle” (Cacka Israelsson, 1964) och ”Manolito” (Lill-Babs, 1968). Det är tydligt att cowboysångernas popularitet i Sverige blev kortvarig och främst gällande 1950-talets första hälft. Medan enstaka sångare som Cacka Israelsson även därefter kunde ha en repertoar med inslag av präriesånger, måste temat ändå ses som marginaliserat i branschen som helhet. När senare den svenska countrymusiken sköt fart under slutet av 1960-talet var det mer urbant färgade texter som gällde (Nilsson 2008), och genren ”country & western” kom att bli endast ”country”.

Kulturformernas samverkan

Det förefaller som om de amerikanska biofilmerna var motorn som stimulerade uppkomsten av det svenska intresset för Vilda Västern. Filmen gav dock inte upphov till någon försvenskad motsvarighet, och den handfull svenska västernfilmer som producerats kommer senare och saknar någon mer omfattande spridning. Det mest kända exemplet torde vara Mats Helge Olssons film *I död mans spår* från 1974 med Carl-Gustaf Lindstedt i huvudrollen (Dellamorte 2003:50).

Endast ett fåtal amerikanska västernfilmers titelmelodier nådde någon större popularitet i Sverige. Bra exempel är ”Du får ej lämna mig” från filmen *High Noon* insjungen av bl a Harry Brandelius, och ”Johnny Gitarr” från filmen med samma namn insjungen av bl a Bibi Nyström. En annan typ av koppling mellan film och musik är att popbandet *The Shanes* från Kiruna tog sitt namn efter filmen *Shane*, och i gruppens tidiga repertoar återfinns följdriktigt några västerninspirerade instrumentala låtar med titlar som ”Gunfight saloon”. Steget från pojkårens västernlekar till musicerande tonårsidoler förefaller inte ha varit särskilt stort.

De tecknade västernserietidningarna fick tidigt en omfattande spridning, men tycks ha dominerats av hjältar utan direkt koppling till de filmer som visades på biograferna. Undantag är filmhjältarna Hopalong Cassidy och Tom Mix, vilka båda tidigt förekom i tecknade serier. I motsats till biofilmen fick många av de populärare TV-serierna direkta motsvarigheter bland seriemagasinen, med exempel som *Bonanza* (1961-67), *Maverick* (1964-65) och *Alias Smith & Jones* (1973-74). Tidningen *TV-serier* eller *Western med TV-serier* innehöll bl a en tecknad motsvarighet till TV-serien *Wells Fargo*, varvid kopplingen till TV framhövdes som försäljningsargument.

Bland TV-serierna blev *Bröderna Cartwright* så populär att den kom att parodieras i svensk TV, bl a genom de återkommande figurerna Bröderna Carlsson, som dök upp i programmet *Söndagsbilagan* 1960-62 (Nordmark 1999:231). Thore Skogman skrev även och sjöng själv in sången ”Jag är ingen Cartwright.” Större framgång nådde emellertid Lill-Babs sång ”Manolito”, vilken tagit sitt namn från en av de manliga rollerna i serien *High Chaparral* och låg tvåa på svensktoppen 1968 (Gurell 1996:136).

Genom den återkommande visningen direkt in i hemmen av ständigt nya avsnitt under långa perioder kom TV-seriernas popularitet att vida överstiga enskilda biofilmers. TV-serierna var även mer tillgängliga för de pojkar som ej nått upp till biografernas åldersgränser. Lite grovt kanske den svenska västernpublikens kärna kan

delas in i pojkar som lekte västernlekar, såg på TV-serier och konsumerade seriemagasin, och i unga män som främst såg västernfilm på bio och konsumerade västernpockets. Det var troligen endast några av de mer familjeinriktade TV-serierna, främst *Familjen Macahan* och *High Chaparral*, som fick en mer allomfattande publik.

Försvenskade präriesångers innehåll

Av de totalt 49 sånger med västernmotiv som gavs ut på 78-varvare under perioden 1951-55 har 32 varit tillgängliga för studium (Tab. 3). Svenskspråkiga sånger dominerar helt i materialet och de enstaka sånger som framförts på engelska har uteslutits. Av de 32 studerade sångerna har 18 st svenska originalmelodier medan de resterande 14 har utländska, främst amerikanska, melodier, och därmed även en originaltext att förhålla sig till. Innehållsmässigt är fem av sångerna rena barnvisor som handlar om pojkar som leker att de är cowboys. Av de 27 resterande sångerna kan hela 14 stycken bäst karakteriseras som skämtvisor av mer komisk karaktär. Dessa texter utgår från stereotyper och arbetar ofta med överdrifter och lustiga ordvändningar, som t ex i ”Min farfar var en cowboy” inspelad av Brita Borg 1953: ”En tio, elva gånger han saknade sin skalp, och blev nog lite vrång när hans letande ej halv.”

De resterande 13 sångerna kan alla bäst karakteriseras som romantiska, antingen genom att de är rena kärleksvisor eller genom att de ger en idylliserad bild av prärien med månljus, lägereldar och musik. Ett bra exempel på det senare alternativet är ”Cowboy-Willy” insjungen av Gretli och Rudi Egger 1954: ”Var gång Cowboy-Willy tar sin gamla gitarr kan du höra präriens egen sång. Och när månen kommer fram och lyser så klar, kan han spela hela natten lång.” Minst romantiserad är kanske ”Sheriffens sång” insjungen bl a av Cacka Israelsson 1954, men en nostalgisk sheriff som vandrar genom staden nattetid och sjunger så det hörs ut över prärien är ändå inte särskilt realistiskt.

Slutdiskussion

Pojkarnas kultur?

”The masculine world of the cowboy was especially attractive to boys feeling constrained by the authoritarian controls of childhood.” (Hine & Faragher 2000:508)

Det är svårt att uttala sig om vilka åldergrupper som dominerade cowboyfilmernas och TV-seriernas publik. Jag minns själv lördagarnas biomatinéer i min uppväxtn Sundsvall som starkt dominerade av pojkar i 10-15-års åldern med en stor andel äldre västernfilmer på programmet. Filmerna som visades på de reguljära kvällsvisningarna var troligen ofta för en äldre publik genom att våldsinslagen ansågs för grova för minderåriga. Mina egna minnen av *Bröderna Cartwright* var att hela familjen samlades i TV-soffan, medan senare lite tuffare serier var populära främst hos pojkarna och kanske även deras fäder. Att de tecknade västernserierna främst lästes av pojkar framgår tydligt av tidningarnas klubbsidor där medlemmarna bl a skickat in teckningar och även förekommer på inskickade fotografier. Namnlistor med vinnare i olika tävlingar innehåller dock även en mindre andel kvinnliga namn. Tidningarnas annonser var klart riktade mot en yngre publik. Däremot tror jag inte att svensk schlager med västernmotiv gick hem hos ynglingarna. Sångerna tycks ha varit riktade antingen mot vuxna eller mot små barn, och det är signifikant att de marginaliserades relativt snabbt i förhållande till västerngenrens mer utdragna popularitet på film och i tecknade serier.

De materiella aspekterna på barnens 1950-tal har beskrivits av Maria Wahlström (1950). Till cowboylekarna behövde pojkarna naturtroga pistoler med hölster liksom indianattribut av olika slag. Käpphästen användes främst i de mindre pojkarnas lekar. Även små plastfigurer av cowboys och indianer var vanliga. Amerikanska jeans dök 1951 upp i svenska postorderkataloger och sådana Vilda Västern-byxor fanns snart både för flickor och pojkar. Enligt Wahlström (1950:120) marknadsfördes pojkjeans vid något tillfälle som ”Mammas och lille Buffalo Bills favoritbyxor.” Även Viveka Berggren Torell (2007) har noterat och även analyserat 1950-talets fascination för det amerikanska när det gäller barnkläder. Cowboykläderna placeras av Torell i diskursen ”Det moderiktigt klädda barnet” med annonser från bl a Algots riktade direkt mot barnen istället som tidigare till deras mödrar. Enligt Torell skapades västernstilen materiellt genom plaggens detaljer. Stilen framhölls som både slitstark och praktisk och kan även ses som del av en ”cool” klädstil för både flickor och pojkar.

Av tradition har västerngenren varit starkt mansdominerad och utgjort ett reservat för beväpnade män utan tillhörande militär disciplin. Enligt Lee Clark Mitchells (1996) sätt att läsa västernlitteraturen och –filmen är genrens kanske viktigaste tema

innebörden av att bli man och sedan kunna upprätthålla sin manliga identitet. Inte undra på att det är en genre som fångar de unga pojkarnas intresse.

”from the beginning the Western has fretted over the construction of masculinity, whether in terms of gender (women), maturation (sons), honor (restraint), or self-transformation (the West itself).” (Mitchell 1996:4)

Den manliga kroppen ställs i västernfilmen i förgrunden och skadas fysiskt för att därefter byggas upp på nytt, ofta via en kvinnas vård. Det är den vältrimmade kroppen som i kombination med kunskap om vapnen och extrem självbehärskning ger framgång i våldsutövandet. Denna ultimata typ av manlighet är bunden till västern som landskap och miljö.

Varför västernmotivet slog

Huvudorsaken till att populärkultur med koppling till Vilda Västern och cowboys fick ett sånt genomslag i Sverige på 1950-talet var säkert att det var så amerikanskt och att den då producerades i så stor omfattning i USA. Amerikansk populärkultur vällde in över Europa och det som var stort i Amerika blev stort här. Som påpekats av Mitchell (1996:26 f.) kom cowboyen att representera en nostalgisk dröm om frihet från alla åtaganden som ingick i medelklassens familjeliv. Möjligen kan förhållandet att kärnfamiljen under den aktuella perioden byggde på könsrollerna heltidsarbetande far och hemmavarande husmor ha accentuerat sönerns behov av undervisning i manlighet. Mitchell (1966:190 f.) menar att västernfilmen just under 1950-talets början till stora delar var inriktad på att lära pojkar att bli män, och analyserar som exempel de då populära filmerna *High Noon*, *Hondo* och *Shane*.

”Driven by plots of sons seeking fathers, of fathers looking for reliable sons, of both locked in the highly contested structure of the nuclear family, the genre exaggerated as never before the process of ’growing up’.” (Mitchell 1996:190 f.)

Även om västernfilmerna handlade mycket om manlighet saknade de dock nästan helt någon vägledande roll när det gäller mannens mer intima umgänge med kvinnor. Att bli man har av tradition även kopplats till den sexuella debuten, och här kunde pojkarna inte förbereda sig inom den avkönade västerngenren. Istället drabbade rockvågen Sverige vid mitten av 1950-talet varvid ungdomen snabbt tog till sig den

nya sensuella musiken och Elvis rullande höfter. Staden kom härvid att hamna i centrum och hästarna byttes ut mot förkromade jänkarbilar och motorcyklar. Cowboyhjältarna bleknade för många när pojke blev tonåring. Även om västerngenren i första hand inte tillhörde tjejerna kan man även undra hur många som kände suget när Alice Babs 1952 sjöng att hon ”ville bli en cowboys flicka”, och var det egentligen inte en cowboy hon ville bli? Frågan leder vidare till en undran varför det blev flickorna och inte pojkarna som kom att befolka alla ridskolor och stall, och fick de då med sig någon längtan till den stora prärien?

Källor

Tryckta källor

- Berggren Torell, Viveka, 2007: *Folkhemmets barnkåder. Diskurser om det klädda barnet under 1920 – 1950-talen*. Göteborg: Arkipelag.
- Björnberg, Alf, 1998: *Skval och harmoni. Musik i radio och TV 1925-1995*. Stockholm: Stiftelsen etermedierna i Sverige.
- Brolinson, Per-Erik & Holger Larsen, 1984: *När rocken slog i Sverige. Svensk rockhistoria 1955-1965*. Stockholm: Sweden Music Förlags AB.
- Claesson, Stig, 2000: *Svart asfalt grönt gräs*. Stockholm: Albert Bonniers förlag.
- Dellamorte, Daniel, 2003: *Svensk sensationsfilm. En ocensurerad guide till den svenska filmhistorien, 1951-1993*. Malmö: Tamara press.
- Fornäs, Johan, 2004: *Moderna människor. Folkhemmet och jazz*. Stockholm: Norstedts.
- Furhammar, Leif, 2003: *Filmen i Sverige*. Uppaga 3. Stockholm: Dialogos.
- Genberg, Kjell E., 1994: *Vilda Västern. Historien om det stora, löftesrika landet som en gång befolkades av indianer*. Södertälje: Läsförlaget AB.
- Gurell, Lars, 1996: *Svensktoppen i våra hjärtan*. Stockholm: Premium Publishing.
- Hine, Robert V. & John Mack Faragher, 2000: *The American West. A New Interpretive History*. New Haven: Yale University Press.
- Kingsbury, Paul (red.), 2004: *The Encyclopedia of Country Music. The Ultimate Guide to the Music*. New York: Oxford University Press.
- Lilliestam, Lars, 1998: *Svensk rock. Musik, lyrik, historik*. Göteborg: Bo Ejeby förlag.
- MacDonald, J. Fred, 1987: *Who Shot the Sheriff? The Rise and Fall of the Television Western*. New York: Praeger.
- Malmström, Dan, 1996: *Härligt, härligt men farligt, farligt. Populärmusik i Sverige under 1900-talet*. Stockholm: Natur och kultur.
- Mitchell, Lee Clark, 1996: *Westerns. Making the man in fiction and film*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Nilsson, Anders N., 2008: *It's Hard to Be a Cowboy So Far from the West. Trender i sångtexternas språkval, tematik och författarskap i Mats Rådbergs och Rankarnas skivutgivning 1969–2002*. Umeå: opublicerad C-uppsats i litteraturvetenskap.
- Nordmark, Dag, 1999: *Finrummet och lekstugan. Kultur- och underhållningsprogram i svensk radio och TV*. Stockholm: Prisma.
- O'Dell, Tom, 1997: *Culture Unbound. Americanization and Everyday Life in Sweden*. Lund: Nordic Academic Press.
- Paddock, Sven & Nils Perne, 1943: *Vårat gäng. Illustrerad bokrevy i ord och ton*. Stockholm: Åhlén & Åkerlund.
- Peterson, Lars, 1974: *Seriernas värld*. Stockholm: Gidlunds.
- Sidén, Hans, 1994: *TV-seriefavoriter I*. Göteborg: Tre böcker.
- Sjöholm, Carina, 2003: *Gå på bio. Rum för drömmar i folkhemmets Sverige*. Stockholm/ Stehag: Symposion.
- Slatta, Richard W., 2006: *Cowboy. The Illustrated History*. New York: Sterling Publishing Co.
- Slotkin, Richard, 1998: *Gunfighter Nation. The Myth of the Frontier in Twentieth-Century America*. Norman: University of Oklahoma Press.

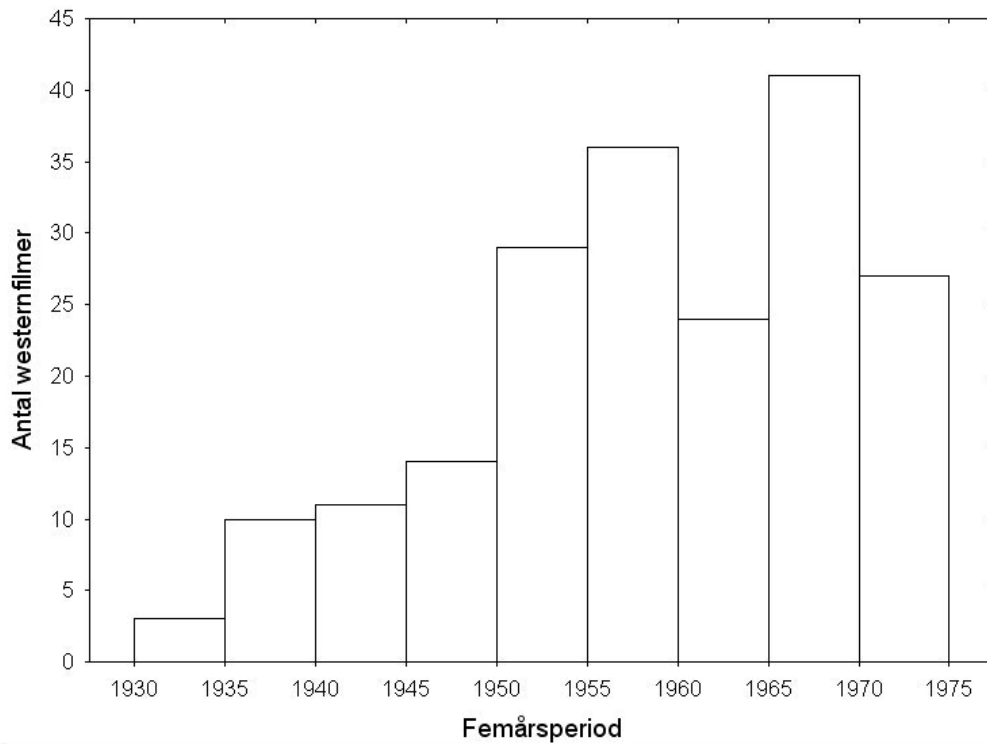
- Smith, Henry Nash, 1971: *Virgin Land. The American West as Symbol and Myth*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.
- Trondman, Mats, 1994: "Självbedrägeriets och misskännandets princip – Till kritiken av dansbandsmusiken". I: Fredrik Miegel & Thomas Johansson (red.): *Mardrömmar och önskedrömmar – Om ungdom och ungdomlighet i nittioalets Sverige*. Stockholm/Stehag: Symposion bokförlag.
- Wahlström, Maria, 2005: *Barnens 50-tal*. Stockholm: Forum.
- Åhlander, Lars (red.), 1977-2000: *Svensk filmografi*, volym 1-9. Stockholm: Svenska filminstitutet.

Internetkällor

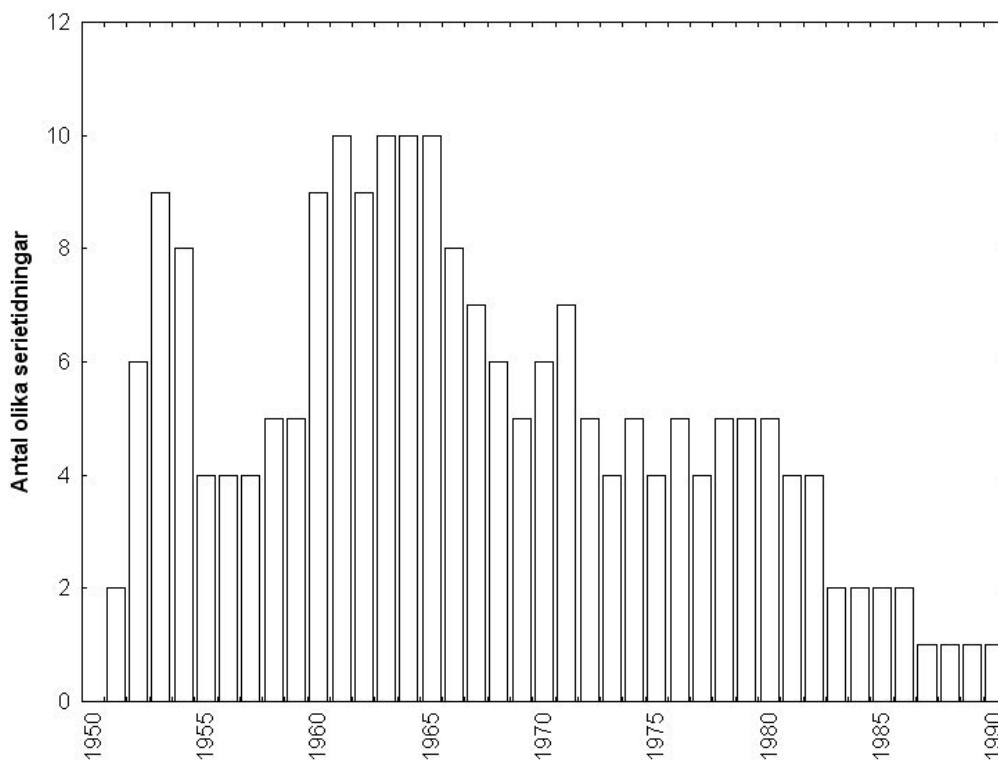
- 78:or & film, <http://medlem.spray.se/filmoch78or/index.htm>, december 2010
- Arvidsson, Alf, 2011: *Jazzen och jazzmusikern: förändrade genresystem och roller i svenskt musikliv under 1900-talet*. <http://www.rj.se/1/1154/var/fundID/388>, 15 maj 2011
- Beautiful Records, <http://www.beautiful-records.com/discographies/index.htm>, april 2011
- IMDB, *The Internet Movie Database*, <http://www.imdb.com>, mars 2011
- Seriesamlarna, *Seriesam's Guide, Värdering av serietidningar 1907-2007*, <http://www.seriesam.com/guide/western.htm>, 26 januari 2011
- Svensk filmdatabas, <http://www.sfi.se/sv/svensk-filmdatabas/svenska-biopremiarer>, mars 2011
- Svensk mediedatabas, <http://smdb.kb.se>, december 2010

E-post

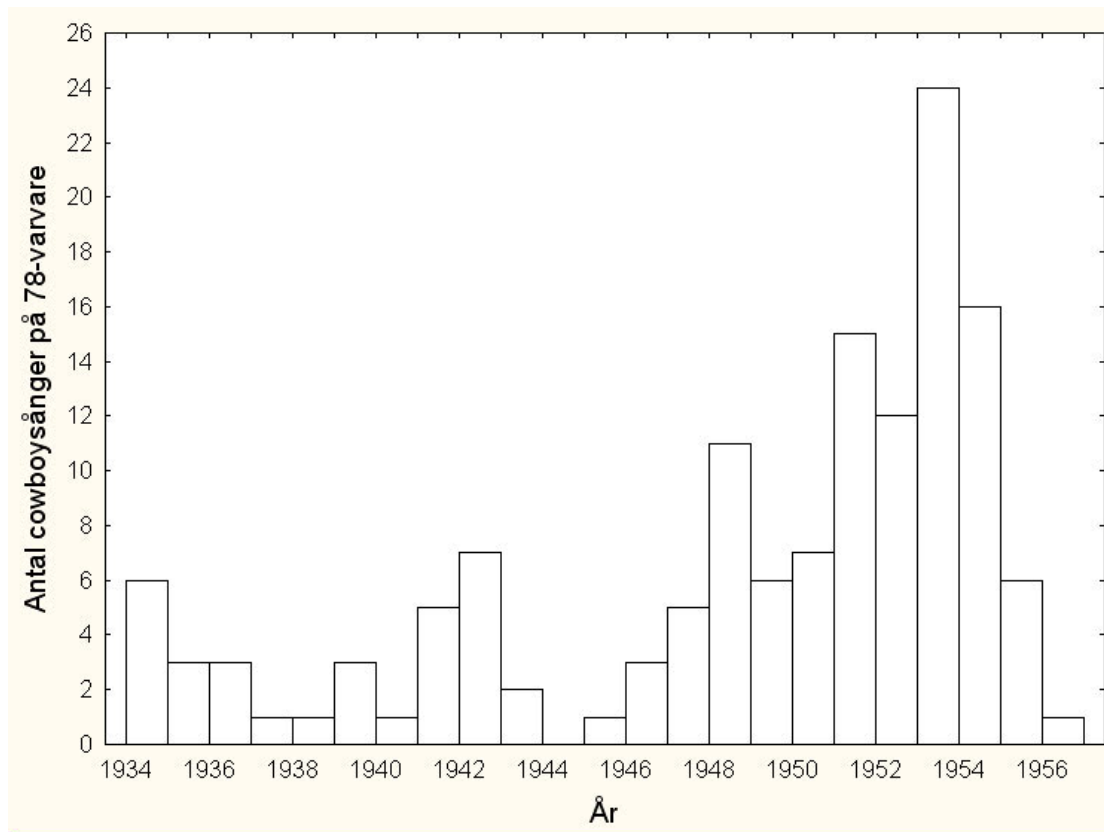
- Möller, Gittan, SVT Tittarservice, [gittan.moller@svt.se] 12 april 2011.

Figur 1. Antal västernfilmer per femårsperiod som hade premiär på svenska biografer mellan 1930 och 1975. Källa: Svensk Filmdatabas.

Figur 2. Det årliga antalet utgivna seriemagasin med renodlat västerninnehåll under perioden 1950 till 1990. Källa: Serieguiden.

Figur 3. Det årliga antalet sånger med västerntema utgivna på 78-varvare i Sverige under perioden 1934-1957. Källa: hemsidan ”78-varvare & film” samt Svensk Mediedatabas.

Tabell 1. Skivetiketter och serier för 45-varvare som undersökts med avseende på förekomst av sånger med västerntema. Totala antalet undersökta skivor är 1649. Källa: hemsidan Beautiful Records.

Etikett	Typ	Serie	Start nr	Slut nr	Antal	Start år	Slut år
Cupol	EP	CEP	1	445	445	1953	1970
Cupol	singel	CS/CUS	1	304	304	1956	1979
Dollar	singel	DS	1	68	68	1965	1969
Dollar	EP	DE	1	17	17	1965	1968
Karusell	EP	KSEP	3000	3336	336	1954	1969
Knäppupp	EP	KNEP	1	170	170	1954	1968
Knäppupp	singel	4500	4501	4616	116	1955	1969
Sonet	EP	SXP	4000	4093	94	1958	1974
Swede	singel	NHS	1001	1050	50	1967	1970
Svenskamerican	singel	SAS	1001	1043	43	1966	1970
Svenskamerican	EP	SAEP	501	506	6	1966	1970

Tabell 2. TV-serier med västernkaraktär vilka visats på TV i Sverige. Uppgifter om de amerikanska originalen hämtade från IMDB. För många serier saknas uppgifter om antal avsnitt och under vilka år serien visats i Sverige. Serier som i Sverige visats i olika ej sammanhängande omgångar listas flera gånger.

Namn		USA			Sverige		
Original	Svenskt	Avsnitt	Start	Slut	Avsnitt	Start	Slut
Alias Smith and Jones	Alias Smith & Jones	48	1971	1973	24	1971	1975
Barbary Coast	Dubbelspel i väst	14	1975	1976		1977	
Bonanza	Bröderna Cartwright	430	1959	1973		1959	1967
Bonanza	Bröderna Cartwright	430	1959	1973		1979	1979
Bonanza	Bröderna Cartwright	430	1959	1973		1981	1981
Brave Eagle	Modiga Örnen	26	1955	1956		1957	
Bronco	Bronco	68	1958	1962	4	1961	1961
Centennial	Kampen om Colorado	12	1978	1979		1980	
Cimarron Strip	Cimarron Strip	13	1967	1968	13	1971	
Lonesome Dove	Den långa färden	5	1989	1989	5	1991	
Lonesome Dove 2	Den långa färden 2	4	1993	1993	4	1999	1999
Dr. Quinn, Medicine woman	Doktor Quinn	149	1993	1998			
Gunsmoke	Krutrök	1000	1955	1975	5	1959	1959
Gunsmoke	Krutrök	1000	1955	1975	1	1969	1969
Gunsmoke	Krutrök	1000	1955	1975		1974	1974
Gunsmoke	Krutrök	1000	1955	1975		1994	1994
Hec Ramsey	Hec Ramsey	10	1972	1974	10	1975	
High Chaparral	High Chaparral	98	1967	1971		1968	1969
High Chaparral	High Chaparral	98	1967	1971		1991	1993
How the West was won	Familjen Macahan	25	1976	1979	13	1978	1979
How the West was won	Familjen Macahan	25	1976	1979		1981	1982
How the West was won	Familjen Macahan	25	1976	1979		1991	1992
Laramie	Laramie	123	1959	1963	11	1965	
Laredo	Laredo	56	1965	1967	11	1968	
Maverick	Maverick	124	1957	1962	10	1963	1964
Mr Horn	Mr Horn - den vite indianen		1979	1979		1986	
Nichols	Nichols från Nichols	24	1971	1972		1973	
Paradise	Paradise - Vilda Västern	56	1988	1990		1991	
Rawhide	Prärie	200	1958	1965	3	1961	1961
Rawhide	Prärie	200	1958	1965	6	1965	1965
Tales of Wells Fargo	Wells Fargo	201	1957	1962	6	1962	1963
The Adventures of Champion	Champion - den vilda hästen	26	1955	1956		1957	
The Big Valley	Den stora dalen	112	1965	1969		1965	1966
The Little House on the Prairie	Lilla huset på prärien	207	1974	1984		1979	1981
The Little House on the Prairie	Lilla huset på prärien	207	1974	1984		1983	1984
The Virginian	En man från Virginia	225	1962	1970		1968	
The Virginian	Mannen från Virginia	225	1962	1970		1976	
Wagon Train	Vägen västerut	284	1957	1965		1961	1962
Wagon Train	Vägen västerut	284	1957	1965		1965	
Wanted: Dead or Alive	Efterlyst: Död eller levande	94	1958	1961	3	1960	1960
The Boy of Twilight	Sherifferna	4	1992	1992	4	1993	1993

Tabell 3. De studerade 32 sångerna med västernmotiv utgivna på 78-varvare under perioden 1951-1955.

Originaltitel	Svensk titel	Artist	År
Barnvisor			
En liten cowboy		Margareta Kjellberg	1951
Det ska vara en cowboy		Margret Jonsson	1951
Min egen lilla gunghäst		Alice Babs	1954
Cowboy på Lidingön		Ingrid Almqvist	1954
Sov lille cowboy		Åke Johansson	1954
Skämtvisor			
My truly, truly fair	Min gamla, trogna vän	Charlie Norman	1951
Ta't lugnt		Lisbeth Bodin & Henry Lindblom	1951
Poeten och cowboyen		Lisbeth Bodin & Henry Lindblom	1951
När vi rider över prärien		Lisbeth Bodin & Henry Lindblom	1951
Stoppa ner järnet pappa lilla		Alice Babs	1952
Gamle Willie Goon		Cacka Israelsson	1952
If you've got the money I've got the time	Om du har kovan, Johan	Elof Arle	1952
Jim og Bill fra Sörumsand	Jim och Bill från Västmanland	Radiofantomerna	1952
A four legged friend	Min fyrbente vän	Bill Tuxon	1953
Blazin' the trail	Vår präriesång	Brita Borg	1953
Min Bedstefar var en cowboy	Min farfar var en cowboy	Brita Borg	1953
Jag är en cowboy utan ko		Gus Dahlström	1955
Daloms Hill Billy		Jens Mathisen	1955
Min gamla diligens		Stig Lundh	1955
Romantiska visor			
I want to be a cowboy's sweetheart	Jag ville bli en cowboys flicka	Alice Babs	1952
High noon	Du får ej lämna mig	Harry Brandelius	1952
En cowboys avsked		Gösta Nordgren	1953
There's a bridle hanging on the wall	En sliten grimma	Thory Bernhards	1953
Johnny Guitar	Johnny Gitarr	Bibi Nyström	1954
Ole faithful	Gamle Svarten	Cacka Israelsson	1954
Cowboy-Willy		Gretli & Ruedi Egger	1954
Präriemånen		Gretli & Ruedi Egger	1954
Das Lied von Alten Joe	So long, sa Old Joe	Harry Brandelius	1954
Månen, mustangen och jag		Stig Lundh	1954
Sheriffens sång		Cacka Israelsson	1954
The yellow rose of Texas	Min gula ros i Texas	Brita Borg	1955
Ballad of Davy Crocket	Balladen om Davy Crocket	Cacka Israelsson	1955

Institutionen för kultur- och medievetenskap
901 87 Umeå
Telefon 090-786 50 00
Texttelefon 090-786 59 00
www.umu.se